

Nr. 43 | 9. oktoobril 1922. | II. aastakäik

Ilmub üks kord nädalas — igal laupäeval.
 Tellimise hind: aasta peale . . . . . Mk. 800.—
 poole aasta peale . . . . . 400.—
 weerand aasta peale . . . . . 200.—
 Üksik number maksab Mk. 18.—
 Aratellimised — järgmise kuu esimesest päevast.
 Toimetus ja kontor: Tallinn, Toompea lossis. Tel. 5-15.
 Awatud kell 1/2 9 — 1/2 3. Toimetaja kõnetunnid k. 12—1.

Kuulutuste hind:
 1/1 lehek. Mk. 3000.— | 1/4 lehek. Mk. 800.—
 1/2 . . . . . 1500.— | 1/8 . . . . . 400.—
 1/3 . . . . . 1000.— | 1/16 . . . . . 200.—
 1/32 lehek. Mk. 100.—
 Lehe eesküljel 75%, tekstis 100% kallim.
 Adressi muutmine 10 mk.
 Adress kirjade jaoks: Tallinn, Postkast nr. 338.
 Jooksew arwe „Eesti Pangas“ nr. 1056.

Ühingud ja liidud.

E. M—n.

Põhiseaduse (Riigi Teataja nr. 113/114—1920 a.) § 18 järele on ühinguks ja liitudeksse loondumine Eestis waba. Wäga lühike, kategooriline määrus ning selle tõttu annab ta wõib olla, aset arvamisele, nagu oleksid kõik warem ühingute ja liitude kohta wäljaantud seadused maksuwetaks tunnistatud, waatamata selle peale, kas nad põhiseadusele wastu käiwad või mitte; weel enam paistab nagu oleks sellega võimalus wõetud ka edaspidi seda poliitilist õigust normeerimise seadusi wälja anda. Muidugi mõista, ei ole see nii. Maksuwetaks tulewad tunnistada ainult need seadused, mis põhiseadusele wastu käiwad; samuti ei wõi ka tulewikus ilma põhiseaduse muutmise eelpooltsiteeritud põhiseaduse määrusele wastukäiwaid seadusi wälja anda. „Waba“ tähendab ainult üht, nimelt et ühingute ja liitude asutamiseks ei nõuta mingisugust walituswõimude luba. Mis aga sellesse puutub, kuidas uuesti tekkivate eht juba olemate ühingute ja liitude üle järelewalwet korraldada, kuidas ühiselu ning riigi huwifid kindlustada jne., siis on need küsimused mis itkagi sellekohaste eriseadustega normeeritakse.

Peale ülalõetud põhiseaduse määrust, ei leidu meie seadusandluses kui mitte armesse

wõtta Ajutise Walitsuse poolt 21 märtsil 1919 a. wastuwõetud seadust seltside, ühifuste ja nende liitude registreerimise korra kohta (R. T. N. 18—1919 a.) muid seadusi ühingute ja liitude kohta. Sellepärast tulewad Ajutise Walitsuse poolt 19 now. 1918 a. wastuwõetud ajutiste administratiiv seaduste (R. T. N. 1—1918 a.) § 2 põhjal maksuwaks lugeda need seadlused, milledega ühingute ja liitude wabadus meil kummi 24. oktoobrini 1917 a. normeeritud oli, niimõrd kui nad ettetõudub põhiseaduse määrusega wastolus ei seisa.

Kuid enne kui tähendatud seadluste käsitamisele asuda, loeme siin siiski tarwilikuks tähendada, et ülalõetud põhiseaduse määrus ainult nende ühingute ja liitude kohta käib, mis kasufidei püüa ning misuguseid harilikult siis mõeldakse, kui awalik—õiguslastest ühingutest või liitudest jutt on. Sarnaste ühingute, seltside jne. millede sihtiks kasu saawutamine, asutamiseks nõutakse sellekohaste eriseaduste põhjal paljudel juhtumistel wastawate wõimude luba.

Silmaspidades, et käesolewa kirjatuksi alats ühingud ja liidud esimest nimetatud liiki, läheme meid huwitawate ühingute ja liitude kohta maksuwate seadluste harutamise juure üle, eemale jättes

teist liiki ühinguid ja liite, millede sihiks kasjupüüd.

Nende seadlused on järgmised: Wene ajutise walitsuse määrus 12 aprillist 1917 a. koosolekute ning liitude kohta (Уставъ и расп. Пр.р., art. 540 p. p. 4—8) ning ajutised määrused ühingute ja liitude kohta 4 märtsist 1906 a. (Уставъ благочиния и безопасности 1916 a. wäljaanne, art. 218—257) niimõrd kui wiimsed Wene ajutise walitsuse määrustega määruwetatud tunnistatud või muudetud ei ole.

Mis aga ajutistes määrustes 4. märtsist 1906 a. äri või tööstusettewõtetes teenivate isikute kui ka tähendatud ettemõtete omanikkude professionaal ühingute (Тов. с. сеадус § 11 lisa (märkus 5). 1906 järg) samuti ka määrustesse sõjawäeteenistuses olevate isikute poliitilistest parteidest ja koosolekutest osawõtu kohta (Уставъ благочиния и безопасности 1916 a. wäljaant. § 225 lisa puutub, siis tuleb neid tähendada Wene ajutise walitsuse määruse põhjal täies ulatuses määruwetatud tunnistada.

Wene ajutise walitsuse määrused, kui rewolutsiooni aja seadusandluse saawutused, on õige lühikesed: ühingutele ja liitudele on nendes ainult 5 punkti pühendatud. Nagu teisedki selles aegsed määrused on nad wälja antud „wastawate seadluste tühistamiseks, muutmiseks ning täiendamiseks,“ millega kodifikaatorite ülesanded kõige kodanikkude peale pandud, mis aga laialdase võimaluse annab tähendatud seadlust mitmeti seletamiseks.

W. ajutise walitsuse määrustes ei ole kindlaks määratud mis ühingu või liidu all mõista tuleb. Sellepärast tulewad selles asjas jõesolewaks arvata 4 märtsi 1906 a. määrustes antud definitsioon; nimelt mõistetakse meid hawataval juhtumisel ühingu all isikute ühendust, kus isikud endi ülesandeks mitte mõne ettemõtte pidamise kaudu kasu saawutamise seadnud, waid oma ühise tegewuse ülesandena mõne teise sihi tätejaamise walinud. Liidu all mõistetakse aga mitme sarnase ühingu ühendust, kuigi nende wõimikude kaudu teostatawad.

Sarnaseid ühinguid ja liite, kui nende siht mitte seadusewastane ei ole, wõiwad Wene ajutise walitsuse määruste p. 4. järele ilma sellekohase loata asutada kõik Eesti wabariigi kodanikud ilma erandita. Eeda punkti lugedes paisatab efsialgu imelikuna ütetus — ilma erandita. Natuke ligemalt waadeldes näeme aga, et tema taga midagi iseäralist ei peitu. Nii on selle punkti põhjal Eesti kodanikkudel sarnane õigus waatamata sugu peale, samuti on see õigus ka alaealistel, õpilastel, waatamata õpeasutuse liigi (alg, kesk või kõrgem kool), riigi ja sõjawäeteenistuses seiswatel isikutel s. t. selle punktiga on ära taotatud kitsendus, mis ühele või teiste

kaalutlemiste tõttu 1906 a. 4 märtsi ajutiste määrustena määruwate olid pandud.

Muidugi ei ole tähendatud punkti järele takistusi ka hulludele ühinguid ja liite luua, kuid usume, et sarnasel juhtumisel asutajaid hulluts ei saaks pidada. Ühe sõnaga on ilma erandita kõigil Eesti wabariigi kodanikkudel poliitiline õigus ühinguid ja liite luua. Kuid nagu koosolekute pidamise õigust, allub ka see õigus ühele või teistele põhjustel teatud kitsendustele. Ka siin on wanemate wõimul oma laste suhtes sõna kaasa rääkida, samuti kooli juhatusel oma õpilaste kohta; peale selle wõiks, siin nimetada veel teenistuse suhteid jne. Sellest on warem pikemalt kirjutatud koosolekute seaduse puhul, mis suguse kirjatüki peale („Eesti Politseileht“ nr. 88) ka nende tähelpanu juhime, kes nende kitsendustega lähemalt soowiwad tutwuneda.

Ühinguid ja liidud wõiwad omits ülesanneteks wõtta mitmesuguste sihtide tätejaamist, nagu poliitiliste, usuliste, heategewate, professionaalsete jne. Minutefeks tingimuseks on, et see siht mitte seadusewastane ei oleks. Nad käiwad seaduse kaitse alla isegi siis, kui nad awalikku rahu ning julgeolekut ähwardaksid, kuna warem 1906 a. 4. märtsi ajutiste määruste järele sarnased ühinguid ning liidud keelatud olid.

Seadus räägib kodanikkude õigustest. sellepärast tekib ka samuti, kui koosolekute seaduste puhul, küsimus wäljamaalaste õiguste kohta selles suhtes. Et seeküsimus samal wiisil lahendatud wõib saada, kui koosolekute seadust, siis juhime hawatatuid ülaltähendatud kirjatüki juure.

Ühinguid ja liidud wõiwad ühineda teiste ühingute ja liitudega ning alalisje läbikäimise astuda teiste ühingute ja organisatsioonidega, samuti ka kokkuleppeid sõlmida wäljamaal asutatud ühingute ja liitudega. Järelikult ei ole ühingute ja liitude ühinemiseks wabariigi piirides mingisuguseid kitsendusi. Wõiwad ühineda ühinguid ja liidud nii ühesuguste, kui mitmesuguste sihtidega. Kuid nad ühineda ei wõi liitudega ja ühingutega, mille sihiks kasu saamine, wõiwad nad wiimastega siiski alalisje läbikäimise astuda jne. Mis aga selle õiguse kitsenduse wäljamaal asuwate ühingute ja liitude suhtes puutub, siis on see täiesti loomulik, sest sarnaste ühenduste lubamine teeks wäga raskest järelewalmet korraldada, rääkimata teistest tekkida wõiwatest asjaoludest.

Kuid mitte lubades wormilist ühinemist, ei tee seadus takistusi nendega igasuguseid kokkuleppeid sõlmida, nagu wastastikusel abiandmises, wäljannete wahetamiseks, informatsiooniks jne.

Ühinguid ja liite wõib sunduslikult sulguda ainult kohtuotsuse põhjal ning selle juures ainult neil juhtumistel, kui nende tegewus kriminaal seaduste wastaste sihtide tätejaamisest juhitud.

See määrus on tema otselõhese mõtte järele maksen nii ajutise valitsuse poolt 21. märtsil 1919 a. vastuvõetud seltside, ühikute ja nende registreerimise kohta käiva seaduse (R. T. N. 18—1919 a.), korras registreeritud kui ka registreerimatute ühingute liitude kohta. Tähen datud seaduse korras registreeritud ühingutel ja liitudel on juriidilise isiku õigused, s. t. neil on õigus liikumata ja liikumat varandust omandada ja võõrandada, kapitalisid asutada, lepinguid sõlmida ja kohustusi oma peale võtta kui ka kohtus nõuda ja koosta.

Registreeritud ühingutel ja liitudel on omad põhikirjad, kus enam või vähem täielikult nende tegevuspiirkond ja õigused ette nähtud ning peale selle on neil juhatused, kes nende esitajateks.

Ka registreerimatutel ühingutel ja liitudel võivad põhikirjad samuti ka juhatused olla, kuid sarnastel põhikirjadel ei ole peale ühingu või liidu liikmete juriidilist tähendust — eraldi võivad nad politseid ainult niivõrd hõmitada, kui seda ühingu või liidu sihi kindlakstege miseks tarvis. Mis aga sarnaste ühingute juhatuse puutub, siis on ta seda ainult ühingu või liidu liigete suhtes, kuna ta väljaspool ühingu või liidu esitajana ei saa välja astuda. Seaduse järele kui ka kolmandate isikute poolt neid ilma sellekohase, koikide ühingu või liidu liikmete poolt allatirjutatud volitusega selleks ei tunnistata.

Registreeritud ühingute ja liitude all mõis tatakse sarnaseid ühinguid ja liite, mis vastas wate rahukogude poolt sellekohase registrisse sissekantud, millede registreerimise üle Riigi Teatajas kuulutatud ning millede rahukogu poolt tagasiantawa põhikirja esemolaari peal vastaw märkus registreerimise üle tehtud.

Mis aga eraldi alaealiste ühingute ja lii tude registreerimise puutub, siis tuleb tähendada, et ka need registreeritud võivad saada, kuid ainult sellel, koikide ühingute ja liitude kohta nõusolewal tingimusel, et vähemalt kolm asu tawat liiget õigus ning teguõimelised oleks. See tingimus on maksen ka juhatusliikmete kohta, sest juhatusliikmetel, näitusets, ühingu või liidu esitajana välja astuda tuleb, kuna aga alaealistel õigust ei ole volinikuna esineda jne.

Politseinikud:

Teie amet on suurte hädas ohtudega seotud. Sellepärast kinnitage ennast õnnetu juhtumiste vastu ja

kinnitage oma elu

Eestimaa

Kinnitus Aktsia-Seltsis, EKA.

Kirjut ainult postkaarti juhatusele: Tallinn, Pikk t. 6, (Tel. 12-59) ehk herra Hans Margens'ile: Tallinn, Suur Pärnu maantee nr. 16, krt. 1 (isiklikult kella 3-5 p. l.) ja Teile saadetakse viibimata täitsa mittekohtustaw pakkumine.

11754

Need on need seadused, millega meil ühin gude ja liitude vabadus normeeritud.

Kuid nagu tegelik elu näidanud, ei vasta meil praegu maksivad revolutsioonilise seadus andluse poolt rutuliselt väljatöötatud seadlused enam vähem harilikku ratta juhitud elu nõue tele. Normaalsel elust väljakaswawad nähtused nõuawad uusi korraldusi, milleks aga seaduslik alus puudub. Selle tõttu tuleb osa nähtusi kas päris lahendamata jätta või jällegi olukorra kohaselt administratiivsel teel otsustada. Neid asjaolusid filmaspidades, on Siseministeeriumi poolt uus sellekohane seaduseelnõu välja töö tatud ning Wabariigi Valitsusele esitatud Riigi kogule ettepanemiseks.

Awalikkudest lõbustustest.

J. K—w.
(Eõpp.)

Maksenford.

(Wene ajutise valitsuse määrus 27. apr. 1917 a. (Собрание узак. и расп. нрв. 599). Siseministri määrus awalikkude eten duste järewalwe kohta „Riigi Teataja“

nr. 26/27 — 1920 a.). Makswate määruste järele peab iga awalikule ettekandele mää ratud waimusiinnitus kahes eksemplaaris registreerimiseks saadetama — Tallinnas siseministeeriumi trükitasjade osakonnale,

mujal — kohalikule poliitsei ülemale. Üks neist eksemplaaridest antakse kohe peale nummerdamist sisseandjale tagasi, kuna teine trükitasjade osakonda jääb, kuhu ka poliitsei ülemate poolt registreeritud teosed saadetakse.

Ülalettoodud korralduste sihts on ehitaks võimaldada järelwalwet ettekantawate waimutoodete üle ning teiseks — wastawatele asutustele teaduslikul otsustarbel rahwa waimusünnitusi koguda.

Nagu ülal tähendatud käib ettetoodud korralduse alla iga awalikule ettekandele määratud waimutoode. Järjekult tuleb selle all mõista ka noote, elawate piltide jisu jne.

„Riigi Teatajas“ 26/27 — 1920 a. awaldatud määrustest paistab esialgu, nagu peaks juba kord registreeritud waimutoote registreerimist kordama iga awaliku ettekande eel. Kuid tarasi pöörates määruste algupärandi — 1917 a. määruste juure, wõime näha, et tarwilik on ainult iga awalikule ettekandele määratud waimusünnitust registreerida, kuna aga seda ette ei ole nähtud, et registreerimist iga ettekande eel kordama peaks. Peale selle filmaspidades siht, mis määruste wäljaandmisega kätte tahetud saada, tuleb oletada, et awalikule ettekandele määratud waimusünnitusi ainult üks kord tuleb registreerida. Muidugi mõista, kui ettekantawast tootes peale registreerimist muudatusi ette wõetud, et ta siis unesti registreerimise alla käib.

Määruste sihti filmaspidades tuleb ka oletada, et awalikule ettekandele määratud trükitooted, milledest juba sunniksemplaarid trükitasjade järele antud, registreerimise alla ei käi.

Kino kui ka grammofoniliste etenduste kohta tuleb kinofilmi sisu kokkumõte ja grammofoni platel ettekantaw tekst eelpooltähendatud asutustele registreerimiseks ette panna.

Kuulutusjed (afišhid), kui nad trükitakse, saadetakse 24 tundi enne etendust registreerimiseks siseministeeriumi trükitasjade osakonda ehk poliitsei ülematele.

Järelwalwe awalikkude ettekannete üle on kohaliku poliitsei peale pandud. Ettekannete järele walwawatel isikutel wõib asutustel on õigus otsekohe walwet teostawate isikute jaoks ruumi suuruse järele 1—4 kohta nõuda, kus juures 1 koht mitte kaugemal 3 rida parterrist ei tohi olla.

Ettekannete järele walwawal wõimul

on õigus ettekannet lõpetada, kui wiimane awalikku julgeolekut ähwardawa korratuse wälja kutsunud. Misjuguine sarnane korratust peab olema, see jääb walwet teostawata wõimu esitaja otsustada. Igatahes, nagu ifegi arwata wõib, on sel juhtumisel jilmas peetud masselist korralageduist ja mitte üksikute kooswiibijate poolt toime pandawaid korrarikkumisi. Nagu 1917 a. määruste redaktjioonist (VI peat.) näha, ei wõi ettekande lõpetamise põhjuseks mitte hädaohu wõimalus olla, waid hädaohu tegelik olemasolu.

Kui järelwalwe wõimu esitaja awalikus ettekandes furiteo tundemärka leiab, wõib tema ühel ajal teadaandega wastawale wõimule süüdlaste kohtulikule wastutusele wõtmiseks ka ettekande kordamise ära feelata, kusjuures ka wiivitamata kohaliku rahukohtuniku kätte otustamiseks annab kordamise feeldu maksmaks jätta wõi mitte.

Wiimast ettetoodud juhtumisest tuleb eraldada eelmist, kus ettekanne awalikku julgeolekut ähwardawa korratuse wälja kutsunud. Kuna eelmisel juhtumisel järelwalwe wõimtu esitajal õigus ettekandeid lõpetada, ei wõi ta wiimasel kõnealolewal juhtumisel alganud ettekandele takistusi teha, waid wõib küll tema kordamise ära feelata.

Trahterites, restoraanides ja teistes sarnastes ettemõtetes korraldawates lõbustusetes.

Trahteri (Полож. о трактирн. промыслъ В. С. К. 12. §. 2. j.) seaduse alla käiwates ettemõtetes wõib ainult kuberneri (meil Siseministri) loaga seadustega mitte feelatuid mänge ja lõbustusi korraldada.

Misjuguusteks ettemõteteks loetakse awalikka asutusi, kus jõeke ja jooki koha peal tarwitamiseks müüakse (§ 6). Nende ettemõtetete hulka kuuluvad: trahterid, restoraanid ja kõrtsid; aiawilja kauplused ning weinikeldrid, kus juupisteid ehk rooge müüakse; söögimajad, teatrite, laewade, sadamate, raudteejaamade, klubide ja awalikudel koosolekutel ja näitustel peetawad eiwelauad; õllepoed, kus sooje rooge wõib saada, ja kondiitriarid, kus igasuguseid toiduaineid kohapeal tarwitamiseks müüakse; kohwikud jne.

Sinna kuuluvad ka sarnased ettemõteted, kus tubasid wälja antakse, nagu wõõrastemajad, sissejõidu kohad, lamuti ka ühes kostiga wäljaantawad möbleeritud

toad, kui ühe peremehe poolt üle 6 toa wäl- ja süüritakse (§ 6).

Tähendatud ettevõtete hulka ei käi asu- tused, kus ainult teega, piimaga ja piima- jaadustega ning igasuguste karastawate jookidega, nagu kvasšiga, sordaweeaga, sel- teršiga jne. kaubeldakse, kuigi tähendatud aineid koha peal tarvitamiseks müüakse; õlle ja wiina poed, kus ainult külme juu- pisteid jaada.

Ragu Sisem. politsei peawalitšuse ring- kirjast nr. 34 — 1922. a. näha, tuleb joogi- kohtade (trahterite) pidajatel, kes omis ettevõtetes muusikat, warietee ettekandeid, seadusega lubatud mängusid ja muud sar- naseid lõbustusi korraldada soowivad, was- tawa politsei ülesma kaudu sellekohase pal- wega esineda, milles peale paluja täieliku nimed, kodakondsuse ja elukoha, ära tähen- datud peab olema ka joogikoha asukoht, selle nimetus, misjuguise äritunnistusega kaup- leb ning misjuguise lõbustust ehk mängu soowitakse korraldada. Politsei ülemad on kohustatud järelewaatama, kas koht kõlblik lõbustuse ehk mängu korraldamiseks ja kas ruumid tehniliselt sellele otstarbele was- tarwad, ning peab jeda oma mottweeritud arwamisega Politsei Peawalitšusele esi- tama.

Selgpoolnimetatud ettevõtetes korraldata- wate lõbustuste iseloomustawaks jooneks, on see, et et nad korraldatud puht ärilistes huwides, kuna kunstiline külg nende juu- res tagaplaanil.

Muidugi mõista käiwad trahbert seaduse alla ainult need lõbustused, mis korralda- tud tähendatud ettevõtete ärilistes huwi- des, kuna aga, nagu warem tähendatud, jarnaste ettevõtete ruumides wimepan- dawad kinnised lõbustused, kuhu kõrwalisi isikuid sisse ei lasta, nende määruste alla ei kuulu.

Politsei ülesannetest korra suhtes awalik- tudel lõbustustel.

(Уставъ благоч. и безопасности §§ 280—298.)

Politsei on kohustatud walwama, et ini- meste awalikud el kooswiibimistel korra- tust ei tuleks, et tänawatel, awalikku- del platsidel jne. ilma sellekohase loata lõ- bustusi ei korraldataks jne.

Ühtlasi peab politsei awalikudel lõbus- tustel selle järele walwama, et lõbustuste koht korralik oleks, nii et kedagi hädaoht ei ähwardaks, ehk kui lõbustused kinnistes ruumides korraldatud, et siis tuleõnnetus-

te korrald abinõud oleks ette nähtud, õhtul wäljakäitude kohale sellekohased walguse märgid asendatud, ning et ukjed wäljapoole lahti käiks jne.

Üleüldse peab politsei walwama, et kõik nii riigi kui omawalitšuste poolt awalik- tude lõbustuste ning lõbustustkohtade koh- ta maksma pandud seadused ning määrused täidetud jaaks, näituseks, et lõbustused ai- nult lubatud kellajaani õösel kestaks, et teatud päewadel lõbustusi üleüldse ei kor- raldataks jne.

Uus seaduseelnõu.

Ragu eelpool tähendatud on need näh- tused, mis awalikkude lõbustuste määruste alla kuuluwad, wäga lähedalt sugulased trüki ning koosolekute seadustega normeeri- tawatele aladele. Sellepärast on loomu- lik, et unte trüki ja koosolekute seaduste eelnõude, milledest wiimane juba seaduse- na maksma pandud, wäljatöötamine Sise- ministeeriumi poolt esile tõi tarwiduse ka awalikkude lõbustuste kohta maksmaid seadlusi läbi waadata ning normeeri- tawate nähtuste sugulust silmas pidades neid kof- fukõlasse mita tähendatud eelnõudes wäl- jatöötatud koraga. Teiseks arwesse wõttes, et praegu seadlused awalikkude lõbustuste kohta wäga laialipillatud teiste seaduste keskkel, mille tõttu wakse käsitada, tuli neid üldise sellekohase seaduse alla katjuda koon- dada. Sarnane seaduseelnõu on ka sise- ministeeriumi poolt wälja töötatud ning Wabariigi walitšuse poolt Riigikogule esi- tatud, kus ta praegu komisjonides haru- tamisel.

Üldiselt järgnewad awalikud lõbustused uue seaduseelnõu järele kolme liiki.

Esimesse kuuluwad awalikud ettekanded, mis seotud waimutoodete ettekandmisega, nagu näitemängud, ooperid, kontserdid, fi- no ja teised jarnased ettekanded. Nende koh- ta on maksma pandud teadaandmise kord. Nimelt tuleb linnades wähemalt 12 tundi enne ettekande algust kohalikule politsei ülemale, maal ja alewites wähemalt 24 tundi enne ettekande algust kohalikule po- litsei jaoskonna ülemale wõi maakonna politsei ülemale, selle järele, kumb neist lä- hemal asub, kirjalikult teatada. Sellejuures on siseministril õigus oma arwanagemise järele teatriisi, kinosiid ja teisi jarnaseid ettevõtteid teadaande kohustusest wabas- tada. Teise liiki kuuluwad restoraanides, kabareedes, kohwikutes ja teistes jarnastes ettevõtetes, kus igasuguseid sööke ja jooke koha peal tarvitamiseks müüakse, ettevõte-

te ärilistes huvides toimepandavad avalikud lõbustused. Neid võib korraldada ainult sifeministeeriumi loal.

Kolmandasse on arvatud avalikkudel platsidel, teedel ja tänavatel toimepandavad lõbustused, mis ainult kohaliku poliitset ülema loal võib korraldada.

Üldisest korraft on eraldatud lõbustused, mis alaealistele määratud ehk millest ka

alaealised oja võivad võtta ja alaealiste peab avalikkubele lõbustustele ning nende ülesastumine.

Peale selle on ette nähtud juhtumised, kus poliitset efitajal õigus avalikka lõbustusi lõpetada. Kuid sellest saame põhjalikult kirjutama, kui tähendatud seaduseelndu Riigikogu poolt vastuvõtmist letab ning seadusena maksma pannakse.

Wahi all olewate isikute hoidmisest ja edasisaatmisest.

Wene seaduste fogu XIV kõite Wangisatute seaduse § 372 (Ustaw o soderzh. podstrasheju) põhjal, mis käesolewal ajal maksjew, tulewad kõik isikud, kes wahi all seisawad, kohtuwõimude ehk politseiasutuste järele, nende edasisaatmise puhul maalt linnaressse kindla järewalwe all saata.

Üld. Kubermangu Usut. Sead. § 755 p. 4 põhjal on poliitset õigus selleks inimesi wälja kutsuda. Et kohalikud wallaelanikud, kelledest moodustakse wangide saatjad ja wahid, oma kohustusi igakord ei tea, sellepärast on olnud wõimalikud wahi all olewate isikute põgenemised.

Samuti on ka juhtumisi ette tulnud wallamajade wangikambritest põgenemised, mis tingitud hooletumast walwamisest.

Põgenemise ärahoidmiseks oleks tarwis järgmist filmas pidada. Wangi saatelehe äraandmise juures, mis kofku seatakse poliitset poolt, tuleb saatjatele nende kohustused ära seletada.

Wangide saatjateks wõiwad olla ilmtin-gimata terwed ja tugewad meesterahwad 21—55 a. wanaduses. Milgil tingimisel ei wõi wangide saatjateks olla wangi sugulased ehk sõbrad, niisama ka naiserahwad. Kui wahi all olewatele isikutele mitu saatjat määratud, siis tuleb üks saatjatest wakenaks nimetada. Saatjate arm ei tohi wangide arwust wähem olla. Süüteo raskust filmaspidades, tuleb ka saatjate arwu juurendada.

Wahi all olewate isikute edasisaatmine peab sündima etapi korras ja saatelehega, milles ära tähendatud wangi nimi, liig-nimi ja päritolewus, kelle korraldusel, kuhu saab tapiga saadetu ja kelle järele wang on arwatud; kas saadetakse käsiraudus wõi ilma; kas tarwitseb isearanis hooljat järewalwet ja mispärast; kui wangil kroonu riided, siis seda ära tähendada; wangi tundemärgid. Politseiülema peaksid walwama selle üle, et wangide saamine korralikult ja selleks sifeministeeriumi poolt

antud juhtnõbride järele sünniks ning arusaamatuste puhul seletusi annaks. Samuti oleks soowitam, et politseiametnikud wallamajade juures olewaid wangikambreid järele waataks ja kui korratust olemas, siis nende kõrwaldamiseks maatonnawalitsuste poole pööraks.

Wallawalitsused peaksid hoolitsema selle eest, et politseiametnikkude poolt wahi alla wõetud ja edasi saatmiseks määratud isikute kinnipidamiseks peaks iga wallamaja juures wangikamber olema, millest põgenemine wõimatu. Saed, seinad ja pörand peawad wastupidawad olema, et neid kerge waewaga lõhkuda ei saa, samuti peawad afendel raudtrellid ees olema.

Wallawalitsused on kohustatud poliitset ametnikkudelt wastuwõtma igal ajal nende poolt wahi alla wõetud isikuid, neid wangikambri kinni pidama kuni edasisaatmiseni, mis ajawiitmata ainult päewal peab sündima.

Edasisaatmise puhul peab wallawalitsus ilmtin-gimata filmas pidama ja täitma nõudeid, mis saatelehes ära tähendatud.

Politseiametnikul tuleb wallawalitsuselt kwiitung nõuda selle üle, et wahi all olew isik on wallawalitsuse poolt wastu wõetud. Sellega wõtab wallawalitsus wastutuse ärapõgenemise asjus enese peale.

Sellest ajast peale, kui wang on saatjatele üle antud, on nemad wastutawad wangi põgenemise eest. Saatekohale jõudes peawad saatjad wangi allkirja wastu ära andma, kwiitungi nõudma ja selle wälja-saatja asutusele ära andma.

Seaduswastaste tegutsejate tabamine lafub poliitset peal, mis raskustega seotud, sellepärast peaksid politseiametnikud hool-salt selle järele walwama, et wangide saamise asjus määrused täpisealt täidetak, sest wastasel korral on põgenemise juhtumised wõimalikud, mis üleaurust tõbb poliitsete juure toob.

—r.

Mõnda arestantide kirjawahetusest.

Prof. Tregubowi järele A. L.

(2. järg.)

Shiffreeritud kirjab. Armetus shiffre (number) tähendab selle peale, et seda sorti kirjutusviisi juures tähtede asemel numbrid võetakse. Selle kõrval tuntakse aga ka veel palju seefuguseid shiffriid, kus tähtede asemel kokkuräägitud märkide tarvitakse.

Sõjavägedes, diplomaatide keskel, pankades ja suuremates kaubamajades on shiffri juba wanast halasti ajast saadik tarvitusele olnud. Selle tõttu on asjast huvitud ringkondades tema arenemise peale alati suurt rõhku pandud. Ajajooksul on wälja mõeldud pikk rida keerulisi numbrikirja meetodid, millest siin järgmised toome: *)

1. Caesari meetod. See sõrdlemise lihtne meetod seisab selles, et tähestiku ühtikud tähed wastastikku ära wahetatakse (seepärast ka ümberpaigutusmeetodiks nimetud).

Selle meetodi wõti wõiks näituseks järgmine olla
a b d e g h i k l m n o p r s t u w ä ö ü
f d e o w g n p ä s l m ö b ö h i ü r a t u
Teadaanne: „Ma ootan wastust“ tõlaks nii:

st mmhkl üköhiöh.

Caesari meetodi nõrk külge seisab selles, et iga täht alati ühe ja sellel sama tähe abil, mis wõttes jaks otstarbekas walitud, üles tähendatakse. Nii näituseks tähendawad mõlemad „h“ sõnas üköhiöh selle peale, et üks ja sama täht selles sõnas taks korda ette tulew. Nüüd on aga teada, et ühes keeles teatawad tähed kõige sagedamini kordumad ja seda asjalu kasutawadki ära deshiffreerijad. Arusaadaw, et sel alusel deshiffreerimine ikka üksnes siis wõimalik on, kui shiffri tekst selleks küllalt sõnarikas. Mõnesõnaline tekst selleks ei ulataks.

Teine tähtsam puudus seisab selles, et tähtede arw sõnades muutmata jääb. Mõnes keeles on aga näit. lühikeste ehk jälle teatawa silpide arwuga sõnade hulki pitratud, mis omast kohast pidet pakub kirja deshiffreerimiseks.

Viimasest puudusest püütakse harilikult sedawiisi üle saada, et shiffreeritud kirjas mingifugust sõnade lahutamist ette ei wõeta, ehk kutgi seda tehakse, siis õiget kirjale hoopis wastukäiwalt; samuti paigutatakse kirjamärgid meeleaga ebaõigeste kohta. Mõnitord shiffreeritakse kiri weel kord ühe teise kokkuräägitud meetodi järele.

Kirjasaajale ei tee wähematki raskust kirja üleslugemine. Selleks tarwitakse ta oma wõime wälja tuua ning wiimase abil õiged tähed shiffri asemel kirjutada.

Wõime wõib igauks oma waba fantaasia järele koku seada, pealegi äärmise mitmekesidusega. Sseenesest

mõista, et kirjasaatjal ja kirjasaajal ikka ühtne wõti peab olema.

Käesolewa meetodi wariatsioonina asetakse tähtede asemel numbrid, näit a—8, b—5, d—9, e—14 jne. Ka siin tarwitakse samu kriitilisi eespoolkirjelbud puudustest möödapeafemiseks.

2. Hebreameetod. See meetod põhjeneb Hebreake kirja kirjutamiswiisi peal, milles read paremalt poolt alustades pahemale poole jooksewad. Ta on ühtlasi üks kohasematest meetodidest, mille abil kord juba shiffreeritud kirja weel kord shiffreerida wõib. Kuidas teda kasutatakse, seda selgitawad järgnewad tabelid. Teadaanne:

„Nagu kokkuräägitud, tulen Sinu poole“
tõlks nii:

ä	ä	r	u	r	f	f	o	f	u	g	a	n
i	f	n	e	l	u	t	d	u	t	i	g	
					e	l	o	o	p	u	n	

Seega: ä ä r u r f f o f u g a n i s n e l u t d u j n e. *

I Variatsioon:

									e	l	o	o	p
u	n	i	f	n	e	l	u	t	d	u	t	i	g
a	ä	ä	r	u	r	f	o	f	u	a	a	n	

Seega: e l o o p u n i s n e l j n e.

II Variatsioon:

g	ä	ä	r	u	r	f	o	f	u	g	a	n
i	t	u	d	r	u	f	l	n	f	i	n	u
							e	l	o	o	v	

Seega: g ä ä r u r f o f u g a n j n e.

III Variatsioon:

e													
l	o	o	p	u	n	i	f	n	e				
ä	ä	g	i	l	u	d	r	u	l				
r	u	r	f	f	o	f	u	a	a	n			

Seega: e l o o p u n i s n e ä ä j n e.

Mõlemad wiimased wariatsioonid kannawad ka „siksaki“ ehk „maitee“ meetodi nime.

IV Variatsioon: Iga tähe järele kirjutatakse 1, 2 ehk 3 ilma tähenduseta tähte:

b	o	f	f	e	u	n	a	r	a	t	n
o	ä	w	ä	i	r	n	u	r	f	d	f
m	t	f	d	f	u	j	t	p	i	h	g
		jne.			n	a	e	i	i	r	u

Seega: b o f f e u n g f a j n e.

**) Shiffri järjekord wõib ka järgmine olla: ä i a f r n u e j n e. ehk jälle: i ä ä f n r u e l f f u e l t o j n e.

*) H. Schneidert: Moderne Geheimschriften.

rimised, teated ja andmed, mis on saadud teadusega ja arstide kogemustega kiritegude awalikustegemiseks, toimetab arstiteaduses erijärgu — kohtuliku arstiteaduse.

Kui tähtis ja auväärne on kohtuarsti tegewus ja kui suurt mõju võib kohtulikurnuleha lahtilõikamine avaldada asjakäigu kohta, paistab eelpool ettetoodud kirjeldusest. Kuid sellepeale waatamata tunnewad paljud selle üle meelepaha, waatamad selle peale põlgustundega ja arwamad seda peaaegu pühaduse-pilkamise ning surnu teotamise wääriliseks, kuid tegelikult selles mingisugust teotust ega põlgust wäärilist ei ole. Kas võib tõe otsimine kellegile teotuseks olla?

Surnulehade lahtilõikamisi toimetatakse ainult selle eesmärgiga, et tumedais asjaoludes üles leida tõtt, awalikust teha kiritegu, paljastada kiritegijaid ja wabastada süütuid raske kahtluse alt. Kas on selles midagi surnulehale häbistawat? Tema elu on lõppenud, tõdunew ihu allub põrnuktsaamisele ja peab hauda minema. Kas oleks kadunu mälestuseks parem ja ausam, kui ta enesega hauda kaasa wiib tõe ja sellega kiriteo kinni latab, ilma et võimalust annaks wäärata häda ja häbi süüta kahtlusosaluste pealt?

Kohtuliku arstiteaduse loode kuulub kauge miniwikku. Juba Egiptuse ohwerdaja-preefrite ja Moosese raamatutes leidub juhtnõore tapmise ja teiste juhtumiste kindlakstelemiseks, mis praegu kohtuliku arstiteaduse õppimiseks aine sünnitawad. Rooma keisrite káukirjades leiame nõudmisi kiritegijate mittewastutawust (s. o. waimlise ja mõistustlise terwise seisuforda) järeluurimise teel kindlakstelemiseks. Keiser Karl V poolt antud seaduses 1532 a. on kohuseks tehtud kohtu asjades surma mõt wigastuste selgitamiseks pöörata teadusmeeste poole, kes selle põhjuseid dieti mõttisid kindlaks teha

ja ära seletada. Niisugusteks teadusmeesteks mõistiwad muudugi olla ainult arstid. Sellest ajast peale ilmustiwad niisugused seadlused ka teistes riikides.

Wene keisri Peeter I ajast hakkasiwad kohtu-uurijad arste wäljakutsuma korwadel, kus oli tarwis surma põhjuse küsimust otsustada.

Kohtule tarwiliste andmete ja teadete selgitamiseks wäljakutsutud arste nimetatakse — ekspertideks. Wimasel ajal on arstide-ekspertide tegewus laienenud ja uurimistel pööratakse nende poole juhtumistel, kus asjaselgitamine nõuab arstilisi teaduseid.

Niisugused arstide-ekspertide uurimistööid, mida neile kohus on ülesandeks teinud ja mille peale neilt kohtus wastuste nõol seletusi ja oma arwamisi nõutakse, nimetatakse kohtuliku-arstiteaduslikeks ekspertiiisiks.

Kõigis niisugustes uurimistes peab arst-ekspert oma leidused kirjalikult ülestähendamata ja nendele juure kirjutama oma arwamised, s. o. järeldused, mille juure ta, awalikustulnud ja teadusliste andmetega tõendatud põhjustele on jõudnud.

Lausanne ülikooli professor R. A. Reiss, kes oma latalise ning mitmekülge teaduse ja praktikaga õhtu Euroopas, kui kohtu ekspert, suure kuulsuse omanud ja kellel kiritegewise wastu mõitlemise alal teaduslistes töödes, kui ta praktikas suured teenused, toonitab kiritegewise wastu mõitlemises isekranis teaduslike tehnikalt külge nii juurdlaste toimetajate ametnikke, kui ka ekspertide ja kohtunikke juures.

Eelpool ettetoodud lühikesed näitused ja kirjeldused kohtu arsti teadusest mõiwad tähelepanemiseks olla politseiametnikkele, kellel kõige esimesena kiritegudega kokkupuntumist ja tegemist ette tuleb. Juhitud teaduslistest andmetest on politseiametnikul jalapäraste kuritööde lahendamisel tergem orienteerida ja sellega ühes ka soowitawaid tagajärgi saawutada.

Ametlik osa.

Päewakäskudest.

Politseipeawalitsuse ülema:

Päewakäskuga Nr. 87. 22. septembril 1922 a.

Wiru maakonna politsei raiooni ülem Johan Pitea energilisel tegemisel sai Hägawere metsas kinnipeetud sõjariistadega warustatult tagaotsitaw Johan Oro, teda

rõõmõrdetsukalises tapmises ja rea mürdwarguste toimepanemises süüdistatse.

Määras raiooni ülemale Johan Pitea'le autasu mõistuhat (5000) marka, misugune summa autasu summadest wälja anda Wiru maakonna politsei ülemale, raiooni ülemale J. Pitea'le wäljamaksimiseks.

Küsimused ja kostmised.

Nr. 1742. Raiooni ülem J. P. Küsimised.

1. Politsei raiooni ülema protokollil põhjal saab isik wastutusele wõetud raiooni ülema laimamise ja teotamise pärast, kus raiooni ülem kohtus esimeses astmes kui tunnistaja ja jaoskonna ülem süüdis-

tajaks on. Isiku edasikaebtuse peale tuleb asi teises kohtuastmes arutussele, kuid sinna enam raiooni ülemat ei kutsuta, ja ka jaoskonna ülem ei saa kui süüdistaja ette ilmuda.

Kas võib jaoskonna ülem oma eest wo-

litada lohtuse teises astmes süüdistajaks seadama ratooni ülemat, kes esimeses astmes tunnistajaks oli.

2. Kas on seaduses ette nähtud, et politsei on kohustatud Töökaitsse komisjaari nõudmise peale juurdlusi toimetama tööandja ja tööliste palgaolude lahendamise juhtes (nagu palga väljandudmine), mis tsiviil kohtuorra alla kuulub.

Vastus. 1. Ei või. Krim. Kohtup. sead. § 709 järel on see keelatud.

2. Tööandja ja tööliste palgaolude lahendamine, nii palju, kui see tsiviil kohtuorra alla kuulub, on eraast, ja sellepärast politsei peal ei lasu kohustust neis asjus juurdlust toimetada.

Nr. 1760. Ratooni ülem J. Küsimised.

1. Keegi kodanik käib oma isejõitja lokomobiiliga külades milja masindamas. Isejõitja ajab töötamise ja sõidu ajal torust tugewasti tulejädemeid välja, on juhtumisi: olnud, et tuli maja külge hakanud töötamise ja ka möödasõidu puhul.

Kui kaugel majadest võib isejõitjaga töötada.

Kui kaugel siis, kui puudub jädemepüüdjä, eriti harilikul lokomobiilil, eriti isejõitjal?

Misjuguise seaduse järgi langeb isejõitja omanik ehk juht vastutuse alla kui töötab: 1) maja ligemal, kui seda seadus lubab? 2) ilma jädemepüüdjata? Seadama hariliku lokomobiili kohta.

Kui seaduse nõudeid pole täidetud, kas võib töötamise ära keelata?

Kas on lubatud isejõitjat panna talveforterisse hoonesse, mis tule vastu finnitatud?

Kas süüdistused neis asjus algawad üleüldises või erakaebtuse korras?

2) Politsei ratooni ülemal on seaduse

järgi hobuse pidamine sunduult, hobuse pidamise tarwis makstakse 3000 mk. kuus.

Kas on ratooni ülemal õigus seda raha saada ka selle aja eest, mil ta seadusega lubatud puhkusel on?

Vastused. 1) Kaugust majadest ei ole seaduses ära tähendatud. Endise senati seletuse järel 1873—312 Rahuf. Trahwi sead. § 95 juure on see fakti küsimus, mis igal üksikul korral kohtus kaalumise alla tuleb, kas tulega ümberkäimine sündis küllalt kaugel majadest, et tulikahju hädaohtu mitte tekitada, või ei. Sellest järgneb, et seaduse järel ei ole wähet tehtud isejõitja ega hariliku lokomobiili wähel, samuti ka kas jädemepüüdjä oli või mitte. Seadus karistab ettewaatamata ümberkäimist majade läheduses (Kf. Tr. sead. § 95).

Kui hädaoht on olemas, siis võib see, kellel kahju karta on, samuti ka politsei (see on awalik süüdistus) süüdistust tõsta nimetatud § 95 põhjal ja nõuda töötamise lõpetamist.

Isejõitjal talforteris wist tule sees ei ole ja muidu ta ei plahwata ka, nõnda et ta tule vastu finnitatud hoones ikka seista võib.

2) Ja on, sest et ratooni ülema ametipuhuse ajal ametisõidud ära ei jää.

Nr. 1855. Maak. ratooni ülem. Küsimine.

Kas on nüüd kus wälispolitsei ametnikkude riikline hobusepidamine suuremalt osalt või täiesti likwideeritud on ja maakondade ratooni ülemal wõimalust mööda ise hobuseid pidama saawad, nendel ka ilma erandita õigus on kannukseid kanda, või loetakse see wormirikkimiseks.

Vastus. Ratooni ülematel, kellel hobusepidamine ette nähtud (waldades), on õigus kannukseid kanda, kuna neil, kellel hobusepidamist pole ette nähtud, nagu linnades ja alewites teeniwatel, seda õigust ei ole.

Mitmesugust.

Hirmutuspaugud politsei teenistuses.

Politsei praktikas tuleb ette, et mitmesugustel juhtumistel n. n. hirmupaukusi tagaetaamate isikute seisujäämiseks tarwitakse, s. o. paukustid, mis otsekohe tagaetama peale ei sihita, waid meeleka kuul kuhugi kõrwale juhitakse. Sel puhul on humitaw nende otstarbekohasuse kohta Saksa riigikohtu otsust 21. märtsist 1922 a. tähelpanna. Nimetud kohtu otsusest selgub, et sarnased hirmupaugud sugugi otstarbekohased ja soowitatud pole. Esiteks, wõiwad nad wõera eraomadusele ja isegi elule tar-

detawad olla ja teiseks kahtlemisele wiidud tagaetama pögenemist aina kiirustada. Nimetud otsust awaldades hoiatab Saksa õigustealaste ajakiri politseid sarnaste hirmupaukude lastmise eest ja tähendab, et kui juba kord sõjariista tarwitada tuleb, siis tuleb teda ilma töhklemat sõjariista otstarbele wastawalt tarwitada.

Enesetapmise statistika Ameerikas.

New-Yorgi elukaitseliiga poolt awalatud andmetest selgub, et enesetapmise arv 1921 aasta esimese poole aasta jookkul kohtumawalt tõusnud on, wõrreldes eelmise aastaga.

Kuna eelmisel aastal 6 kuu jooksul 2771 inimest waba-
tahtlikult elusate hulgas lahtusid tõusis see arv järgmise
aasta 6 kuu jooksul 6509 peale. 6509 enesetapjatest
olid 4527 meesterahvast ja 1982 naisterahvast, seal
hulgas olid 507 alaealist, (eelmisel aastal 225 alaealist)
nendest 214 poeglast ja 293 tütarlast, esimesed enamjagu
16 aasta, viimased 15 aasta vanuses. Suur jagu lapsi

on oma elule lõpu teinud mitte ebasõbrumise pärast too-
lides, oja aga nende wanemate enesetapmise tagajärjel.
Poeglapsed tarmitasid suuremalt jaolt rewolwrit, kuna
tütarlapsed peaaesjalikult kihwi fiske wõtsid. Täiskas-
wanute enesetapmistest põhjuste hulgas on esimeses reas
surutud äriiline tegewus ja majanduslikud raskused ning
sõjatagajärjel loomuwastased elutingimised.

Wäljaandja: **Toimetuskommissjon.**

Tegelik toimetaja:

Wastutaw toimetaja: **G. Maddison.**

R. Rogermann.

Kuulutused.

Tunnustakse makswaks jällelei- tud isikutunnistused:

**Veetsmann, Alma Tooma t., w. a. Run-
da-Malla wallawal. 1921 a. detsembri-
kuus.**

**Preiberg, Woldemar Marti p., nr. 1117.
Matjar, Johan Bernhardi p., w. a. Kui-
gatši wallawal. 11. 12. 19 a., nr. 9.**

(8481)

**Naukas, Jaan Tooma p., isikutunnistus
nr: 106.**

(8649)

Tunnustakse makswusetaks järgmi- sed kadumaläinud tunnistused:

**Dhakaš, Jüri Peedu p., sõjaw. wab. tun-
nist., w. a. 1. Tallinna sõjawäe haigemaja
ülema p. 15. 4. 20 a., nr. 3138. (10011)**

**Paks, August Mihkli p., sõjaw. wab. tun-
nist., w. a. 4 Piiriküti pat. ülema poolt
20. 9. 20 a., nr. 5355, ja isikutunnistus, w.
a. Wana Wõidu wallawal. (10012)**

**Below, Heinrich Jüri p., isikutunn.
ja rewolwri luba.**

**Illas, Woldemar Karli p., isikutunnistus
ja sõjaw. wab. tunnist.**

**Sarapu, Peeter Juhani p., referwi tun-
nistus, w. a. Pärnu maal. rahwawäe üle-
ma p. 31. 1. 21 a., nr. 1654, ja isikutunnis-
tus, w. a. Abja wallawal. 22. 12. 20 a., nr.
1625.**

**Noorberg, Hans Juhani p., isikutunnis-
tus nr. 2776 ja sõjaw. wab. tunnist. nr.
8323.**

**Örw, August Johannese p., isikutunnis-
tus, w. a. Keina wallawal. 1920 a., nr. 932.
ja referwi tunnistus, w. a. Tall. kuult-
pildujate roodu ülema poolt 21. 4. 20 a.**

**Jürgenson, Johannes Aleksandri p.,
isikutunnistus, w. a. Kaarma-Suure
wallaw. 13. 4. 21. a., nr. 644, ja sõjaw.
wab. tunnist., w. a. s.l. „Dembitu“ ko-
manderilt 28. 5. 20. a. (10155/56)**

- Kaalude ja mõõtude tööstus -

Tallinnas, Uus tän nr. 26.

Kaalud ja wihid seatakse kiires korras templi alla.

Tehakse uusi detsimaal sajakandik, bäs-
mer, laua, apteeki ja tärglise kaalusid
ja nende wihtisid. raud arsinaid, piiri-
tuse mõõtusid.

Monomeetrite parandus kiire ja kor-
ralik. Eesti tehnilise järewalwe seltsi
tunnistustega warustud. 11802

A/S. Röpina paberiwabrik LEO MIRVITS

Tallinnas, Maakri tän. 4, kõnetraat 654

SOOWITAB OMA LADUST:

kirjutus-, konsept-, joonistus-, kui-
watus-, filtreerimis- ja krepp-
paberit, paberist kotte, per-
gamiini, pergamenti, pruuni
ja walget pappi, kui
ka kõiksugu kantse-
lei tarbeasju, kooli
wihkusid, tinti
j. n. e.

en gros & en detail.

11755

C. A. JOHANSON.

PIKK TÄN. 5.
asuf. 1851 a.

**SOOWITAB SUURES
WÄLJAWALIKUS:**

Laua ja woodi pesu,
Kardinaid,
Naiste ja meesterahwa
pesu.

ELEKTRO-TEHNIKA-KONTOR

„E. T. K.“

Tallinn, Pikk tän. 51. : : Telef. 629.
Kiõksugu installatsiooni materjaali ladu.
Elektri walgustuse ja jõu sisseseadete
: : ehitamine. 11752 : :

SCHOKOLAAD

VIVAT

A.-S. „RENOMMÉE“.

9475

Tallinn, Suur Koimpassi tän. 40.

Ikka kõige ees shokolaad

„BENE“

ja schokolaadi kompvekid
kõige uhkemates karpides

EESTIS!

11142

„KULDALA“

kulla- ja kellasepa äri

Kuninga t. nr. 4. Telef. 13-66.

„KULDALA“ äri on ainuke Eesti äri
Tallinnas, kus wõistlemata odawasti seinä-,
laua- ja kuld-hõbe kellasid, laulatuse sõrmu-
seid, hõbe söögi laua nõusid, palju uue kella
kaupa müüb.

1166

Austusega

(J. Sander & Co.)

Kõige suurem ja täielikum

päewapildi tarbeasjade

LADU EESTIMAAL.

ERNST FELDT,

Pikk tän. 16, Tallinnas.

11751

Soome majandusline kauplus

Wiru tän. 16. Kõnetr. 9-69.

Soowitab igatseltsi

klaas, portselaan, kiwi, email, aluminium
ja nikkel nõusid.

Serwilsid, — Lambid, — Priimused.

Austusega

11108

M. Girschewitsch & Co.

16. oktoobril 1922 a. **müüakse** Petseris
Wana-Butõrka tän. nr. 1, hoowi peal

enampakkumise teel

ära Petseri walla kodaniku **Wassili Wallik'i**
kaks lehma, rahukohtuniku ja põlitseitlõema poolt
määratud trahwi rahade katteks.

Lehmad on hinnatud 2000 mrk. wäärtuses.

Petseri maakonna politsei I jaoskonna ülem.

KAUBANDUS ÜHISUS

11114

„OSTA“

Wiruwärawa puistee 27.
Kõnetr. 12-32 18-51.

Soowitab omast ladust põllutöö-
masinaid ja riistu:

Lokomobiilid.
Rehepeksumasinad auru jõul.
Rehepeksumasinad hob. jõul. (Deutsche
Werkst.).

Sahad, wedruäkked ja kultiwatorid.

Eesti Aktsia Selts

C. SIEGEL

11135

Tallinn, Lai tän. 27. Kõnetr. 1-83.

monteerib keskkütte, weejuhtimise, kanalisat-
siooni ja supelus-sisseseadeid, arteesia kaewusid
ja m. Soowitab ladust: **Pumpasid** torusid ja
kõiki nimetud tööde jaoks tarwisminewaid
materjaale, igat sorti **rauda**, **plekki**, talasid,
kitsaroop. raudtee jagusid ja elektri lampe.

Insener

Fr. Kangro & Ko.

Tallinnas,

Kuninga tän nr. 6. Kõnetr. 684

Tartus,

Suurturg nr. 8. Kõnetr. 37

Osakonnad :

- Tehnika ;
- Kaubandustööstus ;
- Vahetalitus ja agentuur ;
- Omnibusid.

ÜHISUS

„Pioneer“

- Tallinn, Harju tänav 45. -
Telegr. adr.: „Pioneer“. Kõnetr. 8-20.

Jalgrattad

kuulsa „Wandereri“ esitus.
Kõiksugu jalgratta osad: kum-
mid, kodarad, pedaalid, kefid.
torpeedod j. n. e.

Petrooleumi - lambid -

Jällemüüjatele

nende osad: taht, klaa-
- sid, lambipead j. n. e.

11149

Ich drucke selbst
mit dem.

Esragraph

Praxisl. u.
Cirkulare
Reisevise

Chemische Fabrik Rosenberg & Co. Karlsruhe

Kõige parem ja odavam

PALJUSTAMISE APARAAT

Hind 700 mrk.

Pealadu **W. HERZBERG & Ko**
TALLINNA Jaani tän. 9.

B. RUBANOWITSCH,

Harju tän. 22-24.

Tel. 9-55.

Soowitab suures wäljawalikus

naisterahwa plüüs ja riidest
palitud, ka meesterahwas-
tele ilusad sügise palitud,
on kohale jõudnud suures
wäljawalikus manufaktuur-
pudukaupa ja koetud asju.

Hinnad mõõdukad.

11145

Shokolaadi ja kompwekitechas.

K. DETERT & Ko.

Tallinnas, Suur Batarei tän. 12.

Shokolaadid kõrges headuses:

„Nelly“,

Milk shokolaad,

Pähkli shokolaad „Prima“,

Mignon,

„Croquettes“.

Monpansje „Kodumaa“.

Kaupmeestele kõige
odavam ostukoht. 9489

J. Jegorowi

kaubamaja

Soowitab igat wärwi

willast, siidi- ja poolwillast } kleidiriidet.

Soome flanelett, kardnad,
wooditekid. Suurrätikud,
mööbli riided ja pöranda
walbad. Talwe mantil ja
woodiriidet. Suures wälja-
walikus kõiks. pudukaubad.

Telefon nr. 19-46.

Kõige austusega

9488

J. Jegorow.

Suur Turg nr. 18, Tallinnas.

Suur Turg nr. 18, Tallinnas.

WALTER TEGELER

Tallinnas,
Suur turg 17.

Kirjutus- ja joonistus-
materjaleid.

Kantselei- ja bürootar-
witused.

Wäljamaa mänguas-
jade ladu.

888

Tallinna Krediit-Pank AIS.

Tallinnas, Suur Karja t. 23, oma maja.

Telegrammi aadress: „Krediitbank“.

Osakond Haapsalus.

Wõtab raha hoiule. Toimetab igasuguseid pan-
gaoperatsioone sise- ja väljamaal. Ostab ja müüb
--- wälisraha. ---

Kinnitus AIS. „HANSA“ pea-agentuur.

Telefonid: üldine 4-36. --- Juhatus 12-49, --- Kauba jaoskond 19-64.

11136

Eesti Mehaaniline Puutööstuse Aktsiaselts A. M. Luther - Tallinnas

w a l m i s t a b :

:---:   :---:   mööblit,   :---:   :---:

Wineer- { kartonge, kohwrid,
kooliranitsaid, aktimappe,
käsitrumlid, toolipõhju,
platesid, labidaid jne.

Müügikoht: TALLINNAS: Wana Posti tänav nr. 9.
TARTUS: E. W. Jürgens'i juures, Wana tän. nr. 17.
WALGAS: P. Saretok'i juures, Moskwa tän. nr. 15.
PETSERIS: E. Nassar'i juures, Kaubareas.
WILJANDIS: R. Eitelberg'i juures.
WÖRUS: J. Kiesler'i juures, Jüri tän. nr. 12-b.
RAKWERES: Roman Jürgens'i juures.
PÄRNUS: J. D. Ammende juures.

11138

Nahatööstuse Aktsia Selts „UNION“

Tallinn, Maakri tän. nr. 19/21

== on oma tegewust ==
mehaanilises jalanõude tööstuses „Union“
alganud, ning 1-st septembrist s. a.

kuulsa, mitmel korral kodu- ja rah-
wuswahelistel näitustel premeeritud

== nahawabriku ==
Th. W. Grünwaldt

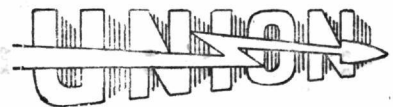
== asut. 1877 a. ==

ülewõtnud ja soowitab wabriku ladust:

Jalanõusi }

wask-kruwitud ja rant-õmmeldud meeste-, nais-
— terahwa ja laste kroom, shewroo ja n. e. —

wabrikumärk

Nahke }

talla pinsoli sermet, juht, platt
j. n. e.

wabriku-
märk

TH. W. GRÜN WALDT

TALLINN

== Müük ainult engros. ==

Kõnetraadid: }

9-05 Nahawabriku kontor.
41-44 Saapawabriku kontor.
13-58 Juhatus.

11753